

krusteerd, waardoor de structuur toch al weer die van bovengenoemde *Naucoria* (?) nadert.

Gaarne breng ik dank aan de heer R.A. Samson voor de afwerking van de tekeningen.

Summary:

A detailed description is given of *Naucoria permixta* Orton, recorded probably for the first time from the Netherlands.

Literatuur:

1. Moser, M. (1967). Die Röhrlinge und Blätterpilze. - In Kleine Kryptogamenflora, Band II/b2. 3e druk. Stuttgart.
2. Orton, P.D. (1960). New Checklist of British Agarics and Boletii. Part III. - Trans. Brit. mycol. Soc. 43: 159-439.
3. Séguy, E. (1936). Code universel des Couleurs. - Paris.

Twee soorten uit de familie der Corticiaceae

J. Geesink

Javastraat 17
Den Helder

Voor mij is het boeiende van korstzwammen, dat van te voren niet te zeggen valt, wat er met het mikroskoop te zien zal zijn. Ze verdienen alleen hierom al grotere aandacht en het is heus mogelijk vele soorten te determineren, want er zijn vele duidelijke kenmerken, zoals gladde, stekelige, lichte en donkere sporen, wel of geen cystiden, vorm van de basidiën, structuur en dikte van de hyphen, om maar enkele voorbeelden te noemen. Het is bij korst-

zwammen allemaal wat ruiger dan bij die brave plaatjeszwammen met hun geurtjes en kleurtjes. Ik zal U nu eens de moeilijkheden, die ik met twee soorten ondervond, laten meemaken.

In de buurt van de Kale Duinen in de Boswachterij Appelscha trof ik op 28 november 1971 dennestronken aan, overgroeid met witte korstzwammen, die opvallende -wat vorm betreft- op mos gelijkende uitgroeiingen hadden. Zo'n plakkaat bedekte vaak de gehele stronk, woekerde over dennenaalden, bladeren en andere rommel heen en breidde zich soms zelfs over de grond uit. Dunnere gedeelten waren grijswit, iets transparant en de dikkere spierwit. Het oppervlak was iets bobbelig en vooral aan de randen en aan de verticale gedeelten bezet met de reeds genoemde uitwassen. Deze waren wit, ongeveer 7 mm hoog, bestaande uit een kort steeltje, waaraan een bosje ronde, in een punt uitlopende tanden, koraalachtig van vorm of mosachtig of boomvormig, eigenlijk niet te omschrijven. Met de loep waren er op deze uitwasjes haartjes te zien (fig. 1a). De gehele korst was vast aan het nog niet erg vergane hout en schors gehecht.

Zo iets merkwaardigs had ik nog nooit gezien en ik verwachtte dan ook, dat ik het ding vlot op naam zou kunnen brengen. Het heeft echter een week geduurd voor ik "hem had".

De hyphen waren 4-6 μ dik, glad, dunwandig met gespen. Het oppervlak van de gladde gedeelten bestond uit hymeniform gerangschikte steriele cellen met een enkel basidium ertussen. Het hymenium bedekte alleen de uitwassen. De basidiën waren 30-40 x 7 μ met vier sterigmen van 5-7 μ lang. De punten van de tanden waren steriel (fig. 1b). De sporen waren glad, hyalien, ovofed en maten 8-10 x 5-8 μ (fig. 1c).

Omdat hier en daar op het oppervlak ook wel een enkel tandje te vinden was, ben ik begonnen met de "Resupinate Stachelpilze" (6). *Hypochnicium bombycinum* var. *irpicoides* Bourd. & Galz. kwam er het dichtst bij. Mijn vondst kon dit echter nooit zijn, want in de eerste plaats waren mijn exemplaren beslist niet regelmatig getand en in de tweede plaats groeiden ze niet op wilg. In "Danish Resupinate Fungi" (2) was niets te vinden met uitsteeksels zoals mijn vondst had. De "Revisie van de Nederlandse Hetero- en Homobasidiomyceten" (3) leverde ook niets op. Het laatst probeerde ik "Hyménomycètes de France" (1). Ook niets.

Het was duidelijk, dat ik ergens een fout had gemaakt of dat ik iets heel bijzonders had gevonden. De eerste mogelijkheid leek mij het meest waarschijnlijk, zodat ik maar weer van voren af aan begon. Resultaat: 0,0.

Na een week werd ik kwaad en ging ik gek doen. Ik dacht: ik doe net of er geen uitsteekseltjes zijn en ga het weer proberen.

Met Jahn kon dit natuurlijk niet want hij schreef over Stachelpilze. Met Christiansen kwam ik uit op *Radulomyces*

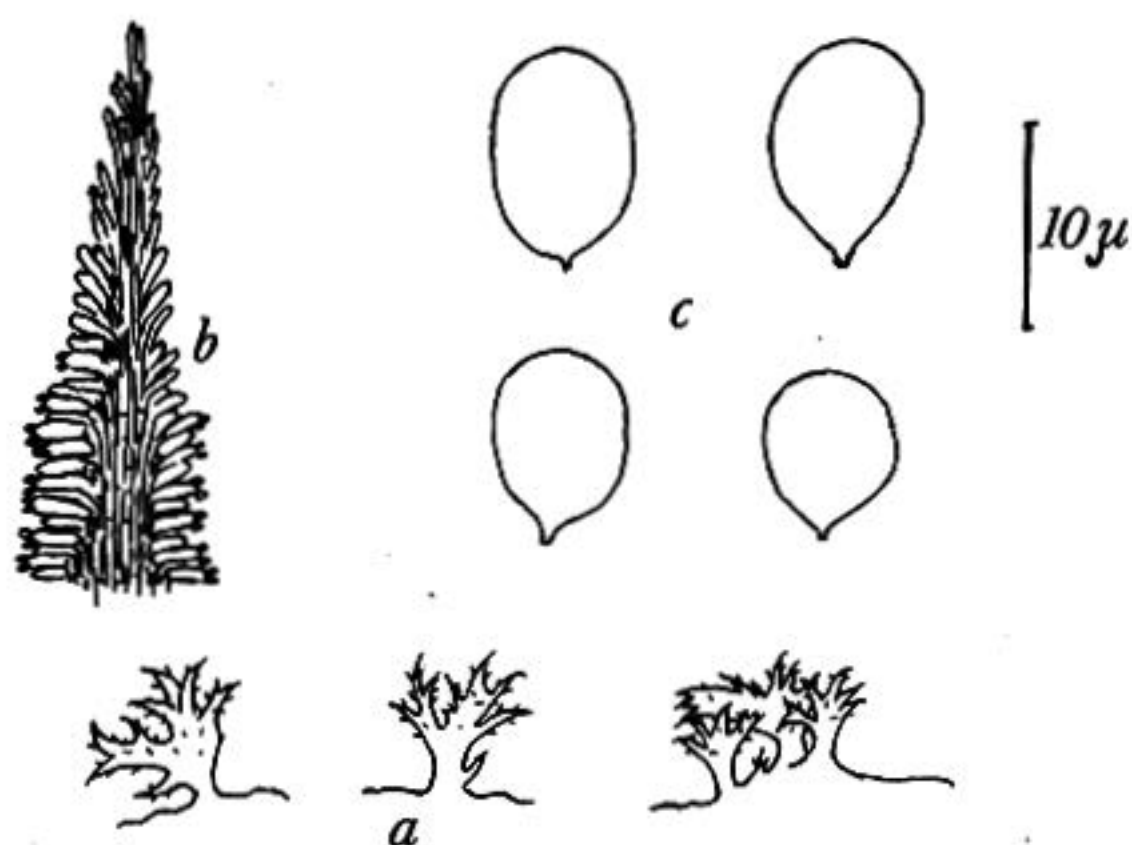

Fig. 1. *Hypochnicium bombycinum* f. *ramulosa*
 a. vruchtlichamen ($x \pm 3,4$)
 b. hymenium ($x \pm 0,8$)
 c. sporen ($x \pm 3,4$)

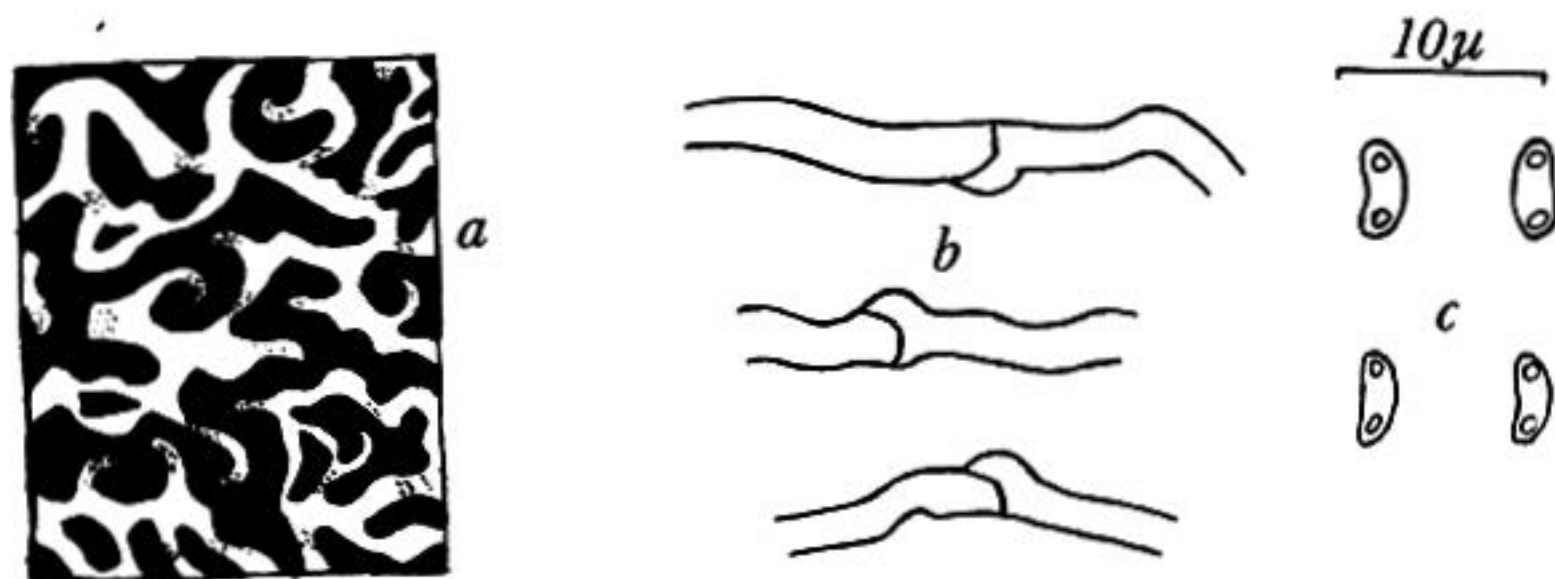

Fig. 2. *Merulius rufus*
 a. hymenophoor ($x \pm 17$)
 b. hyphen

confluens of op *Hypochnicium bombycinum* en met Bourdot & Galzin eindigde ik op dezelfde twee/mogelijkheden met mijn voorkeur voor de tweede, gezien de iets dikwandige sporen. De *Corticium*-tabel van Donk (3) gaf hetzelfde resultaat, maar gelukkig was ik niet geheel ontmoedigd en keek verder dan die tabel. Donk (3: 143) beschreef ook nog twee vormen van *C. bombycinum* namelijk forma *irpicoides*, die ik al bij Jahn was tegengekomen, en forma *ramulosa* "met boomvormig vertakte hymenium-uitgroeiingen, verward, vergroeid, dicht opeen, veelal met franjeachtige top, 8-10 mm lang, op dennestronken te Bilthoven en Baarn". En dat was hem, helemaal! Maar wat een omweg heb ik af moeten leggen.

Mijn vondst moet dus nu heten *Hypochnicium bombycinum* (Sommerf. ex Fr.) J. Erikss. f. *ramulosa* Bourd.

De tweede soort vond ik op 19 oktober 1972 in Robbenoord in de Wieringermeerpolder. Aan de onderkant van een op de grond liggend gekapt eikestammetje trof ik een ongeveer een halve meter lange strook aan met, op het eerste gezicht, poriën. De fungus was volkomen resupinaat. De kleur was vuil-lichtbruin, jongere gedeelten waren iets vleeskleurig. Het oppervlak was bultig. De konsistentie was stevig maar toch indrukbaar. Aan de rand was de zwam wit-vezelig. Met de loep bleek, dat er eigenlijk geen sprake was van echte ronde poriën, maar dat de wanden in een grillig, bijna labirintisch, patroon verliepen. Deze wanden waren over het algemeen even dik als hun tussenruimten, ongeveer 3-4 per mm (fig. 2a). In gedroogde toestand waren de poriewanden in een rimpelig netwerk veranderd, bleek-purperbruin van kleur op een bleek-gele ondergrond.

De hyphen van het trama waren zeer hecht vervlochten en daardoor was het moeilijk een bruikbaar kwetspreparaat te verkrijgen. Maar ik vond toch dunwandige, bochtige hyphen, ongeveer 3 μ dik met gespen (fig. 2b). Hun structuur was monomitisch. De basidiën waren viersporig, 20-25 x 3-5 μ , dus zeer slank. De sporen waren glad, hyalien, cilindrisch tot allantoïed, 5-6 x 1,5-2 μ , met inwendig aan iedere pool een oliedruppeltje (fig. 2c). Verder geen mikroskopische bijzonderheden.

Ik ben begonnen met "Resupinate Porlinge, *Poria s. lato*" (7) en kwam uit op het genus *Ceriporiopsis* omdat er gespen aanwezig waren en omdat de sporen de gevraagde maat en vorm hadden. Controle met de bij de vorige soort gebruikte boeken maakte mij duidelijk, dat ik op het verkeerde spoor zat, aangezien de kleur en eventuele verkleuring van de poriën van mijn exemplaar in het geheel niet overeen kwamen met die van dit geslacht. Determinerend met deze werken kwam ik ook niet tot een oplossing. Ik zat weer mooi vast!

Ik heb toen vers materiaal naar dr.H. Jahn gestuurd met de vraag of hij mij kon helpen. Binnen een week had ik antwoord!

Hij schreef mij: "Dieser Pilz kann einen gut täuschen." Mijn vondst was helemaal geen *Ceriporiopsis*. Het moest *Merulius rufus* Fr. ex Pers. zijn.

Maar waar ben ik nu in de fout gegaan? Wel, ik heb me verkeken op die poriën. Dit zijn n.l. plooien, maar als zodanig moeilijk te herkennen. Het verloop van de plooien (fig. 2a) noemt men meruliofed. Kreisel (8: 13, Abb. 6 h) schreef, dat plooien in tegenstelling tot labyrinthische en ronde poriën stomp zijn en "keine Schneide aufweisen"; hij bedoelt hiermee, dat het hymenium over de snede doorloopt. Het karakteristieke van de plooien van *Merulius rufus* (en naar alle waarschijnlijkheid ook van andere *Merulius*-soorten is, dunkt mij, de krullen, waar vele plooien in eindigen.

Donk (5: 209) gaf *Merulius rufus* als één van de voorbeelden in zijn diepgaand betoog over het wezen van die hymeniumplooien. Bij deze fungus ontstaan ze door een overvloedige produktie van opzwellende basidiën en bij opdrogen blijft een retikulaat systeem van plooitjes over. Klopt dus.

Christiansen (2: 157) deelde deze korstzwam in bij *Phlebia* in navolging van Donk (4: 9), die enige *Merulius*-soorten in *Phlebia* onderbracht, overigens zonder vermelding van *M. rufus* in het bijzonder. Maar in 1964 had Donk (5) het toch weer over *Merulius rufus* (zie boven).

In het Rijksherbarium vond ik nog een werk van Parmasto (9), die de soorten *rufa* met de soorten *radiata*, *donkii* en *sublivida* in de Sectio *Phlebia* onderbracht, behorend tot het Subgenus *Phlebia* van het Genus *Phlebia*, dat met andere geslachten de tribus *Phlebieae* vormt. Door zijn herziening blijft het genus *Merulius* slechts één soort, n.l. *tremellosus*, omvatten.

Het laatste woord over deze kwestie zal nog wel niet gesproken zijn.

Ik hoop, dat de lezer zich niet door deze wat ingewikkeld geworden uiteenzetting heeft laten afschrikken en toch eens een stok met een onaantrekkelijke korstzwam erop mee naar huis zal nemen om te onderzoeken.

Summary:

Hypochnicium bombycinum (Sommerf. ex Fr.) J. Erikss. f. *ramulosa* was found near Appelscha on pine trunks; identification is difficult, because the available keys for fungi with denticulate hymenophore do not lead to the species with normally smooth hymenium.

Merulius rufus Fr. ex Pers. was found on the lower surface of an oak log near Robbenoord; the densely wrinkled hymenophore may be mistaken for being poroid.

Literatuur:

1. Bourdot, H. & Galzin, A. (1927). Hyménomycètes de France. Paris.
2. Christiansen, M.P. (1960). Danish Resupinate Fungi, Part II, Homobasidiomycetes. Dansk Botanisk Arkiv 19: 63-388.
3. Donk, M.A. (1931). Revisie van de Nederlandse Heterobasidiomycetae en Homobasidiomycetae-Aphylllophoraceae.
4. ----- (1957). Notes on resupinate Hymenomycetes IV. Fungus 27: 1-29.
5. ----- (1964). A conspectus of the Families of Aphylllophorales. Persoonia 3: 199-324.
6. Jahn, H. (1969). Einige resupinate und halbresupinate "Stachelpilze" in Deutschland. Westfälische Pilzbriefe 7: 113-144.
7. ----- (1970). Resupinate Porlinge, Poria s. lato, in Westfalen und im nördlichen Deutschland. Westfälische Pilzbriefe 8: 41-68.
8. Kreisel, H. (1961). Die phytopathogenen Grosspilze Deutschlands. - Jena.
9. Parmasto, E. (1968). Conspectus Systematicus Corticiacearum. - Inst. Zool. et Bot. Acad. Scient. R.P.S.S. Estonicae. Tartu.

Een morchelloïede vorm van Clitocybe nebularis

H.F. van der Laan

Laan van Leeuwensteijn 21
Voorburg

Op 21 november 1972 ontdekte ik op het landgoed "Rust en Vreugd" te Wassenaar een aantal vrij forse grauwbroune paddestoe-
len, die een gedeelte van een heksenkring vormden. Eén exemplaar onderscheidde zich al van verre door een zeer bijzondere vorm.